

Summary :

Ο ναός των Αγίων Σεργίου και Βάχχου (σημ. Küçük Ayasofya Camii) χτίστηκε από τον Ιουστινιανό Α΄ (527-565) και τη σύζυγό του Θεοδώρα, πιθανότατα μεταξύ των ετών 530 και 533, για τη μονοφυσική κοινότητα που είχε βρει καταφύγιο στο παλάτι του Ορμίσδα, όταν το αυτοκρατορικό ζεύγος είχε ήδη μετακομίσει στο Μέγα Παλάτιο (από το 527). Ο τρούλαιος οκταγωνικός πυρήνας περιβάλλεται από συνεχές διώροφο περίστωο, με κίονες στις τέσσερις πλευρές του κυρίως ναού διατεταγμένους έτσι ώστε να σχηματίζουν ημικυκλικές κόγχες. Από την άποψη αυτή ο ναός θεωρείται συνήθως πρόδρομος της ιουστινιανείας Αγίας Σοφίας.

Date

530-533· επισκ. μετά το 869

Geographical Location

Κωνσταντινούπολη, νοτιοδυτικά του Ιπποδρόμου, στην ακτή του Μαρμαρά

1. Οι κτήτορες και η αρχική λειτουργία του ναού

Ο ναός των Αγίων Σεργίου και Βάχχου (σημ. Küçük Ayasofya Camii), στον Πρώτο λόφο της Κωνσταντινούπολης, στις ακτές του Μαρμαρά, εντός του περιβόλου των τειχών και στα νοτιοδυτικά των εντυπωσιακών υποδομών του κοίλου νότιου άκρου του [Ιπποδρόμου](#), αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα σωζόμενα μνημεία της Πρώιμης Βυζαντινής περιόδου. Ο ναός χτίστηκε από τον [Ιουστινιανό Α΄](#) (527-565) και τη σύζυγό του Θεοδώρα στο [παλάτι του Ορμίσδα](#), που ήταν η ιδιωτική τους κατοικία, προτού γίνει αυτοκράτορας ο Ιουστινιανός. Μια εντυπωσιακή αναθηματική επιγραφή, που περιέτρεχε το εσωτερικό γείσο του κυρίως ναού, παραδίδει τα ονόματα των δωρητών.¹ Τα κιονόκρανα επίσης φέρουν τα μονογράμματα του Ιουστινιανού και της Θεοδώρας· δεν υπάρχουν όμως σταυρόσχημα μονογράμματα, γεγονός που οδηγεί σε μια πρώιμη χρονολόγηση, αν και όχι πρωιμότερη του 527, εφόσον εμφανίζεται και το όνομα της Θεοδώρας. Τα στοιχεία λοιπόν οδηγούν στη χρονολόγηση του μνημείου στην περίοδο 527-533 και, πιθανότατα, στα χρόνια 530-533.²

Παρά τη θέση του, ο ναός των Αγίων Σεργίου και Βάχχου δεν μπορεί να θεωρηθεί παλατιανό παρεκκλήσι, εφόσον χτίστηκε για να εξυπηρετήσει τη μονοφυσική κοινότητα που στεγάστηκε στο παλάτι του Ορμίσδα, ενώ το αυτοκρατορικό ζεύγος είχε ήδη εγκατασταθεί στο [Μέγα Παλάτιο](#) (το 527).³ Οι [μονοφυσίτες](#), που υποστήριζαν ότι ο Χριστός έχει μόνο μία φύση, θεωρούνταν αιρετικοί από την Ορθόδοξη Εκκλησία, η οποία διδάσκει ότι ο Χριστός έχει δύο φύσεις, μία θεϊκή και μία ανθρώπινη. Εντούτοις, είχαν την εύνοια της αυτοκράτειρας Θεοδώρας, γεγονός που εξηγεί γιατί τους επιτράπηκε να χρησιμοποιήσουν το παλάτι του Ορμίσδα ως καταφύγιο και πώς τους παραχωρήθηκε ένας τέτοιος θαυμάσιος ναός. Η κατάσταση άλλαξε μετά το θάνατο της Θεοδώρας, καθώς ο Ιουστινιανός υποστήριζε την Ορθοδοξία και ανάγκασε την κοινότητα να μετακινηθεί.

2. Ο γειτονικός ναός των Αγίων Πέτρου και Παύλου

Ο ναός μοιραζόταν, κατά την Πρώιμη Βυζαντινή περίοδο, το [νάρθηκα](#) και το [αίθριο](#) με το ναό των Αγίων Πέτρου και Παύλου.⁴ Ο τελευταίος αποτελούσε το παλατιανό παρεκκλήσι του ιουστινιανείου ανακτόρου του Ορμίσδα· πιθανότατα βρισκόταν στα βόρεια του ναού των Αγίων Σεργίου και Βάχχου, καθώς οι ανασκαφές κατά μήκος της νότιας πρόσοψης, που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της αναστήλωσης του κτηρίου το 2004, δεν έφεραν στο φως λείψανα κάποιας δομής που θα μπορούσε να ταυτιστεί με το ναό των Αγίων Πέτρου και Παύλου.⁵ Για την αφιέρωση του ναού που βρισκόταν μέσα στην ιδιωτική κατοικία του Ιουστινιανού στους αγίους Πέτρο και Παύλο προφανώς αφορμή στάθηκε η συμφιλίωση του Ιουστίνου Α΄, θείου του Ιουστινιανού, με τον πάπα, που έθεσε τέλος στο σχίσμα του Ακάκιου.⁶ Επιπλέον, το 519, ο Ιουστινιανός φαίνεται ότι ζήτησε από τον πάπα Ορμίσδα την αποστολή λειψάνων των δύο αποστόλων και του αγίου Λαυρεντίου για τη νέα του παλατιανή εκκλησία.⁷ Αντίθετα με τον ελαφρώς μεταγενέστερο ναό των Αγίων Σεργίου και Βάχχου, η εκκλησία των Αγίων Πέτρου και Παύλου χτίστηκε στον παραδοσιακό τύπο της βασιλικής, με εσωτερικές κιονοστοιχίες που ορίζουν ευθύγραμμο κλίτη, και μοιάζει με [πρώιμο βυζαντινό ναό](#) της Κωνσταντινούπολης ([Θεοτόκος των](#)

[Χάλκοπρατείων, Άγιος Ιωάννης του Στουδίου](#)).

Ο ναός των Αγίων Πέτρου και Παύλου εγκαταλείφθηκε πιθανώς αμέσως μετά τον 6ο αιώνα, ενώ οι Άγιοι Σέργιος και Βάκχος υπήρξαν το κέντρο ομώνυμης μονής μέχρι την Ύστερη Βυζαντινή περίοδο.⁸ Από το *Περί βασιλείου τάξεως* πληροφορούμαστε ότι ένας διάδρομος συνέδεε το ναό με το Μέγα Παλάτιο, έτσι ώστε οι αυτοκράτορες να έχουν άμεση πρόσβαση από την κατοικία τους στο **υπερώο** του ναού.⁹

3. Αρχιτεκτονική του ναού των Αγίων Σεργίου και Βάκχου

Η κάτοψη του ναού των Αγίων Σεργίου και Βάκχου είναι εξωτερικά ορθογώνια και εσωτερικά οκταγωνική, ενώ ο ναός καλύπτεται με μεγάλο **τρούλο**. Ως προς την αρχιτεκτονική του, θυμίζει τρεις άλλους ναούς που επίσης κατασκευάστηκαν την Ιουστινιάνεια περίοδο: τον Άγιο Βιτάλιο στη Ραβέννα, τον Άγιο Ιωάννη τον Πρόδρομο στο [Εβδόμου](#) (το σημερινό Bakirköy, περιοχή της Κωνσταντινούπολης) και τον Αρχάγγελο Μιχαήλ του Ανάπλου (στην ευρωπαϊκή ακτή του Βοσπόρου, το σημερινό Apanutköy).¹⁰ Ο τρούλιος οκταγωνικός σηκός περιβάλλεται στη βόρεια, δυτική και νότια πλευρά από συνεχές διώροφο περίστωο. Ο τρούλος, ο οποίος αποτελείται από δεκαέξι πλευρές με οκτώ παράθυρα, βαίνει σε οκτώ ευρέα τόξα που στηρίζονται σε οκτώ ογκώδεις πεσσούς, οι οποίοι σχηματίζουν ένα οκτάγωνο. Τα διαστήματα μεταξύ των πεσσών καταλαμβάνονται από είκοσι οκτώ μαρμάρινους κίονες, από δύο σε κάθε «πλευρά» του οκταγώνου –με εξαίρεση το χώρο του ιερού–, διατεταγμένους στους δύο ορόφους. Οι κίονες του υπερώου ενώνονται με μικρές αψίδες, ενώ αυτοί του ισογείου με επιστύλιο. Οι κίονες στις τέσσερις γωνίες του ναού είναι έτσι τοποθετημένοι ώστε να διαμορφώνουν τις ημικυκλικές κόγχες που στέφονται με ημιθόλια στο επίπεδο των υπερών. Στα δυτικά, το περίστωο συναντά το διώροφο νάρθηκα, που χωρίζεται μόνο από μια σειρά κίωνων και πεσσών. Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα, ο νάρθηκας είναι μεταγενέστερη προσθήκη¹¹ (πιθανότατα όμως χρονολογείται κι αυτός στον 6ο αιώνα, κρίνοντας από την αμιγή οπτοπλινθοδομή).

Αρχικά υπήρχαν τριπλά τοξωτά παράθυρα για το φωτισμό του περιστώου και του υπερώου. Μόνο το χαμηλότερο τριπλό παράθυρο στη μέση του νότιου τοίχου του ναού σώζεται ακόμα σχεδόν άθικτο. Οι κίονες του δείχνουν ότι κάποτε τα παράθυρα είχαν προσαρτημένα πλαίσια. Οι κίονες και τα κιονόκρανα του νότιου ανώτερου παραθύρου αντικαταστάθηκαν στη Βυζαντινή περίοδο, αλλά η αρχική όψη εκείνου του τμήματος του υπερώου δεν έχει αλλάξει πολύ από τον 6ο αιώνα (όμως, έχει υποστεί σοβαρές αλλαγές η εξωτερική όψη της νότιας πλευράς). Από την άλλη, τα τριπλά παράθυρα στο βόρειο τοίχο έχουν σχεδόν εξαφανιστεί. Το ανώτερο βόρειο τριπλό παράθυρο δεν είναι πλέον ορατό από το εσωτερικό της εκκλησίας αλλά τα κατάλοιπά του διακρίνονται ακόμα στην εξωτερική όψη. Το ίδιο θα μπορούσε να ειπωθεί μέχρι πρόσφατα για το χαμηλότερο βόρειο τριπλό παράθυρο. Εντούτοις, οι εργασίες αναστήλωσης του κτηρίου, που ολοκληρώθηκαν το 2006, αποκάλυψαν τμήματα κίωνων που ανήκουν σε αυτό. Κατά τη διάρκεια των εν λόγω εργασιών αναστήλωσης, ένα μαρμάρινο δάπεδο της Βυζαντινής περιόδου βρέθηκε στη νοτιοανατολική γωνία του ναού. Αποφασίστηκε να είναι ορατό για τους επισκέπτες και καλύπτεται μόνο με γυαλί.

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η νότια πλευρά της εκκλησίας υπέστη ριζικές αλλαγές στη Βυζαντινή περίοδο. Η νότια πλευρά του κτηρίου αποτελείται από δύο παράλληλους τοίχους που συνδέονται μεταξύ τους. Ο εσωτερικός τοίχος ανήκει στον αρχικό ιουστινιάνειο ναό. Ο εξωτερικός τοίχος, μέρος του οποίου είναι οι ογκώδεις αντηρίδες που συνδέουν τους δύο νότιους τοίχους, χτίστηκε αργότερα από το κύριο σώμα του ναού, ενδεχομένως μεταξύ του 7ου και του 10ου αιώνα, κρίνοντας από την τοιχοδομία (από εναλλασσόμενες ζώνες οπτοπλίνθων και λίθων, ενώ ο ιουστινιάνειος ναός έχει καθαρή οπτοπλινθοδομή). Η πρόσοψη διαρθρώνεται με τρεις ευρείες πλίνθινες αψίδες στο επίπεδο του ισογείου (αρχικά αποτελούσαν τμήμα μιας τοξοστοιχίας που σήμερα είναι κλεισμένη), πάνω από τις οποίες υψώνονται κεντροθετημένες μικρότερες αψίδες στο επίπεδο των υπερών (από αυτές σώζονται μόνο αποσπασματικά κατάλοιπα). Ο ναός των Αγίων Σεργίου και Βάκχου επισκευάστηκε από το [Βασίλειο Α΄](#) (867-886) (πιθανότατα μετά το σεισμό του 869) και μπορεί να υποθεθεί ότι ο νότιος εξωτερικός τοίχος χτίστηκε κατά τη διάρκεια της βασιλείας του.¹²

4. Αποτίμηση

Ο ναός των Αγίων Σεργίου και Βάκχου αποτελεί ένα καλό παράδειγμα της εφευρετικότητας που επιδείκνυαν οι αρχιτέκτονες και οι μηχανικοί την εποχή του Ιουστινιανού Α'. Ο αρχιτεκτονικός σχεδιασμός μπορεί να συγκριθεί με εκείνον της [Αγίας Σοφίας](#) στην [Κωνσταντινούπολη](#) ως προς το ότι εφευρίσκει μια παρόμοια μέθοδο μετάβασης από το εξωτερικό τετράγωνο κέλυφος στον τρουλαίο πυρήνα, ο οποίος είναι εδώ οκταγωνικός. Οι όγκοι διαλύονται ο ένας μέσα στον άλλο, καθώς ο ο κεντρικός χώρος χάνει τα σαφή του όρια και ανοίγεται σε κόγχες, και από τις κόγχες στο περιβάλλον ευρύτερο κέλυφος. Η εκτέλεση του εξαιρετικά περίπλοκου σχεδιασμού της εκκλησίας είναι μάλλον άنيση, πιθανότατα λόγω των εμπειρικών περιορισμών κατά την περίοδο αυτή· έτσι, το φαινομενικά κανονικό οκτάγωνο έχει στην πραγματικότητα διαφορετικού μήκους πλευρές, τα τόξα είναι μάλλον αδέξια και οι αναλογίες κάπως βαριές, ενώ οι ανωμαλίες του εδάφους προκάλεσαν επιπλέον δυσχέρειες στην εκτέλεση του φιλόδοξου σχεδίου. Η γενική εντύπωση όμως είναι αυτή ενός εκλεπτυσμένου δείγματος των εξελίξεων στην αρχιτεκτονική της περιόδου, με τον ευφάνταστο τρόπο οργάνωσης των χώρων και του φωτισμού. Ο εξαιρετικός γλυπτός διάκοσμος, με τις δυναμικές μορφές και τις έντονες αντιθέσεις φωτός και σκιάς, αποτέλεσμα της ευρείας χρήσης τρυπάνου, οπωσδήποτε συντελούν στη γενική εντύπωση. Τα στοιχεία αυτά απαντούν σε πολύ μεγαλύτερη κλίμακα στην ιουστινιάνεια Μεγάλη Εκκλησία, την Αγία Σοφία, παρά τις πολλές διαφορές σχεδιασμού και αρχιτεκτονικών λύσεων μεταξύ των δύο μνημείων. Ο Άγιος Βιτάλιος στη Ραβέννα αποτελεί άλλη μια παραλλαγή, κάπως απλούστερη αλλά εφαρμοσμένη με μεγαλύτερη δεξιοτεχνία, του προσεκτικού σχεδιασμού που διαπιστώνεται στους Αγίους Σέργιο και Βάκχο. Τέτοια αυτοκρατορικά καθιδρύματα «αντιπροσωπεύουν μian αρχιτεκτονική που αναπτύσσεται για να ικανοποιήσει το απαιτητικό γούστο της ελίτ του βου αιώνα».¹³

1. Van Millingen, A., *Byzantine Churches in Constantinople: Their History and Architecture* (London 1912), εκ. 20· για την αγγλική μετάφραση της επιγραφής, βλ. Mango, C., “The Church of Saints Sergius and Bacchus at Constantinople and its alleged tradition of octagonal palatine churches”, *Jahrbuch der Österreichischen Byzantinistik* 21 (1972), σελ. 190.
2. Bardill, J., “The Church of Sts. Sergius and Bacchus in Constantinople and the Monophysite Refugees”, *Dumbarton Oaks Papers* 54 (2000), σελ. 2-4.
3. Bardill, J., “The Church of Sts. Sergius and Bacchus in Constantinople and the Monophysite Refugees”, *Dumbarton Oaks Papers* 54 (2000), σελ. 1-11.
4. Για τους δύο ναούς στο παλάτι του Ορμίςδα, βλ. Προκόπιος, *Περί Κτισμάτων* 1.4.1-8, Dewing, H.B. – Downey, G. (επιμ. – μτφρ.), *Procopius VII: Buildings* (Loeb Classical Library, Cambridge MA 1961), σελ. 44-49.
5. Προσωπικές παρατηρήσεις στον ανασκαφικό χώρο την άνοιξη του 2004· δεν έχει δημοσιευτεί ακόμη αναφορά πάνω στις πρόσφατες εργασίες αναστήλωσης του ναού.
6. Sotinel, C., “Emperors and Popes in the Sixth Century: the Western view”, στο Maas, M. (επιμ.), *The Cambridge companion to the Age of Justinian* (Cambridge – New York 2005), σελ. 270-271.
7. Mango, C., “The Church of Saints Sergius and Bacchus at Constantinople and its alleged tradition of octagonal palatine churches”, *Jahrbuch der Österreichischen Byzantinistik* 21 (1972), σελ. 189-190.
8. Müller-Wiener, W., *Bildlexikon zur Topographie Istanbul* (Tübingen 1977), σελ. 178-180.
9. Κωνσταντίνος Πορφυρογέννητος, *Περί βασιλείου τάξεως* I.11, Reiske, J.J. (επιμ.), (CSHB, Bonn 1829), σελ. 87.
10. Bardill, J., *Brickstamps of Constantinople* 1 (Oxford 2004), σελ. 36, με περαιτέρω παραπομπές.
11. Svenshon, H. – Stichel, R., “Neue Beobachtungen an der ehemaligen Kirche der Heiligen Sergios und Bakchos (Küçük Ayasofya Camisi) in Istanbul”, *Istanbulur Mitteilungen* 50 (2000), σελ. 406-407· το σωζόμενο προστώο είναι οθωμανικό.
12. Kostenec, J., “South façade of Sts. Sergius and Bacchus (Küçük Ayasofya Camii) in Istanbul”, *BOREAS* 28-29 (2005-2006), σελ. 105-114 και πίν. 33-39.

13. Alchermes, J.D., "Art and Architecture in the Age of Justinian", στο Maas, M. (επιμ.), *The Cambridge Companion to the Age of Justinian* (Cambridge – New York 2005), σελ. 362.

Bibliography :

	Ebersolt J., Thiers A. , <i>Les Églises de Constantinople</i> , Paris 1913
	Müller-Wiener W. , <i>Bildlexikon zur Topographie Istanbuls, Byzantion – Konstantinupolis – Istanbul bis zum Beginn d. 17. Jhs.</i> , Tübingen 1977
	Bardill J. , "The Church of Sts Sergius and Bacchus in Constantinople and the Monophysite Refugees", <i>Dumbarton Oaks Papers</i> , 54, 2000, 1-11
	Grossmann P. , "Beobachtungen zum ursprünglichen Grundriss der Sergios- und Bakchoskirche in Konstantinopel", <i>Istanbuler Mitteilungen</i> , 39, 1989, 153-159
	Mathews T.F. , <i>The Early Churches of Constantinople. Architecture and Liturgy</i> , University Park, Pennsylvania – London 1971
	Sanpaolesi P. , "La chiesa dei Ss. Sergio e Baccho di Constantinopoli", <i>Rivista dell'Istituto nazionale d'archeologia e storia dell'arte</i> , 19, 1961, 116-180
	Svenshon H., Stichel R.H.W. , "Neue Beobachtungen an der ehemaligen Kirche der Heiligen Sergios und Bakchos (Küçük Ayasofya Camisi) in Istanbul", <i>Istanbuler Mitteilungen</i> , 50, 2000, 389-411
	Alchermes J.D. , "Art and Architecture in the Age of Justinian", Maas M. (ed.), <i>The Cambridge Companion to the Age of Justinian</i> , Cambridge – New York 2005, 343-375
	Mango C. , "The Church of Saints Sergius and Bacchus at Constantinople and its alleged tradition of octagonal palatine churches", <i>Jahrbuch der Österreichischen Byzantinistik</i> , 21, 1972, 189-193
	Mango C. , "The Church of Sts Sergius and Bacchus once again", <i>Byzantinische Zeitschrift</i> , 68, 1975, 385-392
	Kostenec J. , "South façade of Sts. Sergius and Bacchus (Küçük Ayasofya Camii) in Istanbul", <i>BOREAS</i> , 28-29, 2005-2006, 105-114, pls. 33-39

Webliography :

	Hag. Sergios kai Bakchos en tois Hormisdou http://www.nyu.edu/gsas/dept/fineart/html/Byzantine/index.htm?http&&www.nyu.edu/gsas/dept/fineart/html/Byzantine/29.htm
	The Buildings of Procopius — Book I.2-5 http://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Procopius/Buildings/1B*.html

Glossary :

	άτριο ή αίθριο, το
	1. Αρχαιότητα: Ο εσωτερικός ελεύθερος χώρος (αυλή) ενός κτηρίου που σε όλες τις πλευρές του περιβάλλεται από κιονοστοιχίες. 2. Βυζάντιο: Το προαύλιο μιας εκκλησίας στην παλαιοχριστιανική, βυζαντινή και μεσαιωνική εκκλησιαστική αρχιτεκτονική. Κατά κανόνα περιβαλλόταν από τέσσερις κιονοστήρικτες στοές (τετράστω, quadriporticus).

νάρθηκας, ο

Στην εκκλησιαστική αρχιτεκτονική νάρθηκας ονομάζεται ο εγκάρσιος προθάλαμος στη δυτική πλευρά ενός ναού. Σε αυτόν παρέμεναν οι κατηχούμενοι και εκεί εκτελούνταν ορισμένες πράξεις της λειτουργίας. Ο προθάλαμος τοποθετείται μπροστά από το μεσαίο και τα πλάγια κλίτη ως εσωνάρθηκας ή μπροστά από την πρόσοψη της εκκλησίας ως εξωνάρθηκας. Ο εξωνάρθηκας μπορεί να έχει τη μορφή ανοιχτής κιονοστήριξης στοάς.

τρούλος, ο

Χαρακτηριστικό στοιχείο στη βυζαντινή εκκλησιαστική αρχιτεκτονική. Πρόκειται για ημισφαιρικό θόλο στη στέγη των ναών, δηλαδή για μια κυλινδρική κατασκευή με ανοίγματα (παράθυρα) στο τύμπανο και με θολωτή στέγαση. Ο τρούλος εμφανίζεται ήδη στα Πρώιμα Βυζαντινά χρόνια, επικρατεί κατά τους Μέσους χρόνους και διαδίδεται ευρύτερα στα Βαλκάνια και τη Ρωσία.

υπερώο, το

Το υπερώο (ή γυναικωνίτης) είναι το ανώτερο διαμέρισμα του ναού πάνω από τα πλάγια κλίτη και το νάρθηκα, από όπου παρακολουθούσαν τη λειτουργία τα μέλη της αυτοκρατορικής οικογένειας τη Βυζαντινή περίοδο –όποτε το «αυτοκρατορικό θεωρείο» είχε ειδική είσοδο– και τη Νεότερη περίοδο οι γυναίκες.

Sources

Προκόπιος, *Περί Κτισμάτων*, Dewing, H.B. – Downey, G. (επιμ. – μτφρ.), *Procopius VII: Buildings* (Loeb Classical Library, Cambridge MA 1961), I.4.1-8.

Van Millingen, A., *Byzantine Churches in Constantinople: Their History and Architecture* (London 1912), εικ. 20 (η αναθηματική επιγραφή στα ελληνικά).

Quotations

Η αναθηματική επιγραφή, σε αγγλική μετάφραση, από τον C. Mango

Other sovereigns have honoured dead men whose labour was unprofitable, but our sceptered Justinian, fostering piety, honours with a splendid abode the Servant of Christ, Begetter of all things, Sergius; whom not the burning breath of fire, nor the sword, nor any other constraint of torments disturbed; but who endured to be slain for the sake of Christ, the God, gaining by his blood heaven as his home. May he in all things guard the rule of the sleepless sovereign and increase the power of the God-crowned Theodora whose mind is adorned with piety, whose constant toil lies in unsparing efforts to nourish the destitute.

Mango, C., "The Church of Saints Sergius and Bacchus at Constantinople and its alleged tradition of octagonal palatine churches", *Jahrbuch der Österreichischen Byzantinistik* 21 (1972), σελ. 190.

Chronological Table

530-533: Ανέγερση των Αγίων Σεργίου και Βάκχου για τη μονοφυσική κοινότητα που έχει στεγαστεί στο παλάτι του Ορμισδα

548: Μετά το θάνατο της Θεοδώρας ο Ιουστινιανός απομακρύνει τους μονοφυσίτες, και ο ναός των Αγίων Σεργίου και Βάκχου μάλλον μετατρέπεται σε καθολικό μονής που στεγάζεται σε τμήμα του παλατιού του Ορμισδα

551: Ο πάπας Βιγίλιος βρίσκει καταφύγιο στην εκκλησία

β' μισό 6ου αι.: Ο ναός παραχωρείται για χρήση στους παπικούς απεσταλμένους που διαμένουν στο γειτονικό συγκρότημα μεγάρων **Τα Πλακιδιάς**

9ος αι.: Η μονή αναδεικνύεται σε ένα από τα κέντρα της αντίστασης στην οικονομική αυτοκρατορική πολιτική

μετά το 869: Επισκευές στο ναό από το Βασίλειο Α', πιθανότατα μετά το σεισμό του 869

10ος-15ος αι.: Οι αναφορές στο ναό σπανίζουν, αλλά πιθανότατα υπήρχαν εκεί κάποια λείψανα, ενώ η μονή λειτουργούσε μέχρι το 15ο αιώνα

Authoring : *Kostenec Jan , (proofread.) Lees Christopher*

Translation : *Πέτρακα Ελένη (30/6/2008)*

For citation : *Kostenec Jan , (proofread.) Lees Christopher , «Ναός Σεργίου και Βάκχου (Κιουτσούκ Αγια-Σοφιά Τζαμί)», 2008, Encyclopaedia of the Hellenic World, Constantinople*

URL: <http://www.ehw.gr/L.aspx?id=11781>

16ος αι.: Η εκκλησία μετατρέπεται σε τζαμί από τον Küçük Hüseyin ağa b. Abdülhay (πεθαίνει περί το 1510) κατά τη διάρκεια της βασιλείας του σουλτάνου Βαγιαζήτ Β' (νέος διάκοσμος και στο εσωτερικό και προσθήκη του δυτικού προστώου)

1740: Αναστήλωση του τεμένους (γνωστού ως Küçük Ayasofya Camii) από το μεγάλο βεζίρη Hacı Ahmet Paşa. Ο μιναρές στη νοτιοδυτική γωνία χτίζεται τη δεκαετία του 1760

1870: Κατασκευή σιδηροδρομικής γραμμής στα νότια της εκκλησίας. Από τη διέλευση των τρένων και τους κραδασμούς διαταράσσεται η σταθερότητα του μνημείου

1940: Ο μιναρές καταρρέει σχεδόν ολοκληρωτικά

1956: Ανέγερση νέου μιναρέ

1999: Ισχυρός σεισμός προκαλεί προβλήματα στο κτήριο (εμφανείς ρωγμές στον τρούλο)

2001: Το κτήριο μπαίνει στη λίστα των απειλούμενων μνημείων παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς της Ουνέσκο

2004-2006: Αναστηλωτικά έργα μεγάλης κλίμακας